

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM GIAO TIẾP CỦA HỌC SINH DÂN TỘC CHĂM Ở NINH THUẬN

ThS. TRẦN THỊ XUÝN

Trường Cao đẳng Sư phạm Ninh Thuận

Giao tiếp là điều kiện thiết yếu của mọi hoạt động và là hoạt động đặc thù của con người. Hoạt động và giao tiếp là phương thức tồn tại của loài người. Thông qua giao tiếp, con người lĩnh hội được giá trị tinh thần của xã hội loài người như đạo đức, lương tâm, lòng tự trọng, hình thành tri thức tự nhiên, xã hội, về con người. Ở lứa tuổi thiếu niên, giao tiếp là nhu cầu thiết yếu, là hoạt động chủ đạo, hoạt động giữ vai trò chính tạo nên cấu trúc tâm lí mới, thúc đẩy mạnh mẽ quá trình hình thành và phát triển nhân cách của các em. Tuy nhiên, hiện nay sự hiểu biết của những người làm công tác giáo dục và các bậc cha mẹ học sinh về đặc điểm giao tiếp của các em thiếu niên còn hạn chế, điều đó làm cho việc tổ chức hoạt động giao tiếp cho học sinh trung học cơ sở (THCS) còn nhiều chỗ chưa phù hợp. Điều này dẫn đến tình trạng giao tiếp của một số em bị bó hẹp trong gia đình và nhà trường, một số em khác thì lại vượt ra khỏi phạm vi gia đình và nhà trường dẫn đến hậu quả không tốt. Đặc biệt, đối với các em học sinh THCS dân tộc Chăm, bên cạnh những đặc điểm giao tiếp chung của thiếu niên, các em còn có những điểm đặc thù riêng, như: hạn chế về tiếng phổ thông; người Chăm thường sinh hoạt giao tiếp bó hẹp trong cộng đồng gia đình, làng xóm, cùng dân tộc; ngại tiếp xúc với người lạ;...

Vì những lí do trên đây, chúng tôi muốn tìm ra những điểm đặc trưng trong giao tiếp của học sinh THCS dân tộc Chăm ở Ninh Thuận, hy vọng góp phần tìm ra biện pháp sư phạm nâng cao năng lực giao tiếp cho các em.

1. Đặc điểm giao tiếp của học sinh THCS dân tộc Chăm ở Ninh Thuận

1.1. Về nhu cầu giao tiếp

Qua quan sát các lớp học đa số là học sinh người Chăm chúng tôi thấy giờ ra chơi hầu như không có em nào ngồi lại lớp một mình mà các em lập thành một nhóm nói chuyện về một vấn đề gì đó. Cùng với việc dùng trắc nghiệm tâm lí

chúng tôi thấy đa số học sinh dân tộc Chăm THCS ở Ninh Thuận có nhu cầu giao tiếp tương đối cao, các em luôn muốn mở rộng phạm vi giao tiếp tích cực chủ động trong việc thiết lập mối quan hệ với người khác, đặc biệt là với bạn bè cùng là dân tộc Chăm. Các em cũng biết duy trì các mối quan hệ đó. Các em luôn mong muốn tìm kiếm những cơ hội tự khẳng định mình trong khi giao tiếp. Kết quả này phản ánh đặc điểm chung của lứa tuổi thiếu niên nói chung.

Sở dĩ đa số học sinh THCS dân tộc Chăm có nhu cầu giao tiếp cao vì đặc điểm lứa tuổi, vì những điều mới lạ các em muốn nghe, xem và hành động. Vì các em muốn chia sẻ những suy nghĩ, những tình cảm riêng tư của mình. Đặc biệt, các em học sinh dân tộc Chăm thích giao tiếp với bạn bè cùng là dân tộc Chăm vì các em dễ thông cảm với nhau hơn, dễ dàng sử dụng ngôn ngữ Chăm trong giao tiếp. Các em luôn muốn duy trì mối quan hệ với người khác bằng cách khéo léo giao tiếp với bạn, muốn có bạn thân để giải bày tâm sự; khi bị tổn thương trong quan hệ với bạn và người khác thì các em rất buồn và mong được khôi phục lại những tình cảm tốt đẹp đó. Các em luôn có nguyện vọng thiết lập mối quan hệ thân ái với những người khác. Bên cạnh đó vẫn còn ít em có nhu cầu giao tiếp thấp do tính cách của các em nhút nhát, luôn có ý nghĩ mình thua kém các bạn.

1.2. Về nội dung giao tiếp

Qua nghiên cứu, chúng tôi thấy nội dung giao tiếp của học sinh dân tộc Chăm ở THCS tương đối phong phú: học tập, chuyện gia đình, các nghi lễ vòng đời của người Chăm (từ khi sinh ra đến khi chết đi), tình bạn, chuyện giới tính, văn nghệ, thể thao. Tuy nhiên, mức độ giao tiếp của các em có sự khác nhau ở từng chủ đề giao tiếp.

- Chủ đề được các em quan tâm hàng đầu là vấn đề học tập. Điều này cũng dễ dàng giải thích vì lứa tuổi thiếu niên hoạt động chủ đạo là

hoạt động học tập. Các em bàn bạc về phương pháp học tập trên lớp, ở nhà. Bàn bạc về những nội dung khó, bài tập khó. Các em đặc biệt quan tâm về điểm số của các bài kiểm tra, đặc biệt sau khi trả các bài kiểm tra thì các em bàn tán rất sôi nổi.

Chủ đề các em quan tâm ở vị trí thứ hai là về tình bạn. Các em bàn bạc về một bạn nào đó, những khó khăn trong quan hệ với bạn là người dân tộc Kinh.

Chủ đề các em quan tâm ở vị trí thứ ba là về giới tính. Các em bàn về vị trí của con gái và trai trong gia đình, trong xã hội, về giới tính của bạn trai và bạn gái. Sở dĩ các em quan tâm đến vấn đề này vì trong đời sống sinh hoạt của người Chăm vẫn còn phân biệt nam và nữ. Người Chăm theo chế độ mẫu hệ nên con gái được đề cao, người phụ nữ cưới chồng về nhà mình. người vợ là chủ của gia đình. Các em quan tâm đến giới tính vì đây là lứa tuổi dậy thì, các em có sự chuyển biến rất lớn về tâm, sinh lí. Các em đã có cảm giác mình như một người trưởng thành.

Chủ đề mà các em quan tâm thứ tư là về nghi lễ tôn giáo của Người Chăm, chẳng hạn như lễ hội Katê, Lễ Karoh là lễ cấm phòng cho các thiếu nữ và lễ katat là lễ cắt qui đầu cho các nam thiếu niên đến tuổi trưởng thành cùng tổ chức vào một thời điểm do ông Pôgru quyết định và tổ chức chung cho một khu vực. Lễ Karoh (cấm phòng) đối với thiếu niên nữ được coi là quan trọng hơn và được tổ chức lớn hơn cho các thiếu nữ đến tuổi dậy thì (15 tuổi). Đây là lễ thức chuẩn bị cho con gái trưởng thành chuẩn bị bước vào hôn nhân, thường được tổ chức cho nhiều cô gái một lúc. Lễ Katat (cắt qui đầu) đối với thiếu niên nam còn có ý nghĩa là lễ nhập đạo và để sau này có thể trở thành tu sĩ. Ngoài ra các em cũng quan tâm đến văn hoá, văn nghệ, thể dục, thể thao và một số nội dung tôn giáo khác...

1.3. Đối tượng và phạm vi giao tiếp

Học sinh dân tộc Chăm ở THCS có đối tượng và phạm vi giao tiếp tương đối hẹp, chủ yếu các em tập trung vào đối tượng là những bạn cùng làng, xã, cùng là người Chăm và khi đó các em giao tiếp với nhau bằng tiếng Chăm. Những đối tượng mà các em giao tiếp chủ yếu là những bạn lớn lên và học tập cùng nhau, hiểu nhau và giúp đỡ nhau trong học tập, rèn luyện.

Sở dĩ các em chỉ giao tiếp với các bạn cùng dân tộc vì các em dùng tiếng Chăm thành thạo hơn tiếng phổ thông, hơn nữa các bạn cùng dân

tộc sẽ dễ hiểu nhau, dễ hòa hợp hơn là giao tiếp với các bạn người Kinh. Khi giao tiếp với người Kinh các em thiếu tự tin, hạn chế về ngôn ngữ, mặc cảm...

Đối tượng và phạm vi giao tiếp của các em học sinh dân tộc Chăm tương đối hẹp còn do sự phát triển mạnh mẽ của kinh tế thị trường đã tác động đến quan hệ của con người, trong đó có tác động tốt có tác động xấu gây nên sự hoang mang trong nhận thức, tình cảm của các em, chẳng hạn như hiện tượng lừa tình, mua bán dâm trẻ vị thành niên diễn ra tương đối nhiều. Điều đó gây cho các em tâm lí tránh xa người lạ, ngại ngùng lo lắng khi tiếp xúc với đối tượng lạ.

Trên cơ sở các đặc điểm giao tiếp của học sinh dân tộc Chăm ở THCS của tỉnh Ninh Thuận chúng tôi thiết nghĩ cần xây dựng một hệ thống các biện pháp tác động nhằm mở rộng phạm vi giao tiếp, đối tượng giao tiếp, nâng cao mức độ giao tiếp ở một số nội dung như tình bạn, giới tính, cách đối nhân xử thế..., từ đó giúp các em nâng cao năng lực giao tiếp của mình, thêm hành trang vững bước vào đời.

2. Một số biện pháp tác động nhằm nâng cao năng lực giao tiếp cho học sinh THCS dân tộc Chăm

- Tăng cường tổ chức các hoạt động tập thể sôi động hấp dẫn, có ý nghĩa đối với cuộc sống của các em. Tăng cường tổ chức các hoạt động giao lưu giữa lớp này với lớp khác, giữa học sinh người Chăm và học sinh người Kinh giúp các em hoàn thiện tiếng phổ thông, tránh được những mặc cảm về ngôn ngữ ở các em.

- Bằng những trò chơi học tập và trò chơi dân gian, giúp các em rèn luyện khả năng sử dụng tiếng phổ thông như cách dùng từ, đặt câu, diễn đạt, tạo cơ hội cho các em khẳng định khả năng của bản thân.

- Nâng cao hiểu biết cho các thầy cô và những người lớn tuổi khác về đặc điểm tâm lí nói chung và đặc điểm giao tiếp nói riêng của các em học sinh dân tộc Chăm, từ đó có phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động cho phù hợp. Giáo viên cần xây dựng các nhóm học tập, đôi bạn cùng tiến bao gồm cả người Chăm và người Kinh để các em hiểu nhau hơn. Hướng dẫn các em lựa chọn, đánh giá sách báo, phim ảnh có nội dung tích cực.

- Thông qua hoạt động học tập, hoạt động ngoài giờ lên lớp và các hoạt động tập thể khác, giáo viên cần giúp các em hiểu biết đúng đắn về

giới tính, bạn khác giới để các em không còn bần khổn, thắc mắc về sự thay đổi của tâm, sinh lí trong thời kì quá độ giữa trẻ em và người lớn. Giúp cho các em không còn ngần ngại, tự tin trong quan hệ tránh rơi vào quan hệ tình cảm yếu đương quá sớm.

- Xây dựng một môi trường giao lưu lành mạnh, hướng các em vào các mối quan hệ vô tư trong sáng để các em từng bước hoàn thiện nhân cách của bản thân.

3. Kết luận

Những kết quả nghiên cứu cho phép kết luận rằng giao tiếp là một mặt không thể thiếu được trong quá trình hình thành và phát triển nhân cách con người đặc biệt là đối với lứa tuổi thiếu niên. Giao tiếp của học sinh dân tộc Chăm THCS ở Ninh Thuận có những nét đặc thù: Nhu cầu giao tiếp cao, nội dung giao tiếp phong phú nhưng mức độ ở từng nội dung có khác nhau, đối tượng phạm vi giao tiếp hẹp. Nguyên nhân chính dẫn đến đối tượng và phạm vi giao tiếp hẹp là do những khó khăn về việc sử dụng tiếng phổ thông, sự khác nhau về phong tục tập quán giữa các dân tộc. Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy nếu được quan tâm và có những biện pháp thích hợp thì hoàn toàn có thể nâng cao năng lực giao tiếp cho cho các em học sinh THCS dân tộc Chăm ở Ninh Thuận.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hoàng Anh, *Kĩ năng giao tiếp sư phạm của sinh viên*, Luận án phó tiến sĩ khoa học Sư phạm – Tâm lí Hà Nội, 1992.
2. Hoàng Anh (chủ biên), Nguyễn Thanh Bình, Vũ Kim Thanh, *Giáo trình Tâm lí học giao tiếp*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội, 2003.
3. Phan Quốc Anh, *Nghi lễ vòng đời của người Chăm Ahiêr ở Ninh Thuận*, NXB Văn hoá dân tộc, Viện Văn hóa thông tin, 2006.
4. Nguyễn Thanh Bình, “*Về nhu cầu giao tiếp của sinh viên Đại học sư phạm*”, tạp chí Nghiên cứu giáo dục, số 12.
5. Vũ Dũng, *Từ điển Tâm lí học*, NXB Văn hóa thông tin, 2001.
6. Nguyễn Hồng Dương (chủ biên), *Một số vấn đề cơ bản về tôn giáo, tín ngưỡng của đồng bào Chăm ở hai tỉnh Ninh Thuận và Bình Thuận*, NXB Khoa học xã hội.

SUMMARY

The article analyzes some characteristics and limits in communicative activities by lower secondary students of Cham ethnic in Ninh Thuan province, hence proposing measures for enhancing communicative ability for the students.

THỰC TRẠNG SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP GRAPH ...

(Tiếp theo trang

này thì có nhiều ý kiến cho rằng: Nhờ các thầy cô sử dụng phương pháp sơ đồ trong dạy học mà các em được rèn luyện và phát triển khả năng khái quát hóa qua việc trình bày lại một vấn đề qua sơ đồ logic. Bên cạnh đó cũng có rất nhiều ý kiến nói rằng trước đây các em không hề biết cách lập sơ đồ, nay đã biết cách lập một sơ đồ dù chưa thành thạo. Điều đó hoàn toàn phù hợp với ý kiến thu được qua phiếu điều tra cho rằng việc sử dụng phương pháp graph trong dạy học giúp SV “hình thành khả năng lập sơ đồ logic”; “phát triển khả năng tư duy sáng tạo”; “phát triển khả năng hệ thống hóa, khái quát hóa”.

Việt cho học sinh THCS, Luận án Tiến sĩ Giáo dục học, trường ĐHSP HN, 2004.

2. Nguyễn Phúc Chính, *Nâng cao hiệu quả dạy học giải phẫu sinh lí người ở THCS bằng áp dụng phương pháp Graph*, Luận án tiến sĩ, 2004.
3. Nguyễn Thị Giang Tiến, *Hình thành hệ thống khái niệm địa lí và áp dụng phương pháp graph hình thành khái niệm địa lí kinh tế và dạy các khái niệm đó*, Luận án phó tiến sĩ khoa học giáo dục, 1985.
4. Trường cán bộ quản lí giáo dục và đào tạo, Nguyễn Ngọc Quang - *nhà sư phạm, người góp phần đổi mới lí luận dạy học*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 1998.

SUMMARY

The author describes the status of graph method usage in teaching social science subjects in higher education, in particular in teaching and learning.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Ban, *Sử dụng Graph trong dạy học Tiếng*